

Petrus första brev kapitel 2. Övers och komm: Bo Giertz

Petrus första brev kapitel 2 Vårt allmänna prästadöme (1 Petr 2:1–10)

Översättning

Lägg alltså bort all slags ondska och svek, hyckleri och avund och varje form av förtal. Som nyfödda barn skall ni längta efter den oförfalskade andliga mjölken, som kan låta er växa till och bli frälsta. Ty ni har väl ”smakat att Herren är god”?

Kom till honom, den levande stenen, som väl har blivit förkastad av människor, men som är utvald och dyrbar i Guds ögon, och låt er själva fogas in som levande stenar i ett andligt tempel, så att ni blir ett heligt prästerskap, som skall bära fram andliga offer, vilka Gud tar emot för Jesu Kristi skull. Därför står det i Skriften:

Se, jag lägger i Sion en utvald och dyrbar hörnsten. Den som tror på den skall aldrig komma på skam.

För er som tror blir den till ära, men för dem som inte tror har den sten som husbyggarna förkastade blivit en hörnsten, en stötesten och en klippa till fall. De stöter sig, därför att de inte är lydiga mot Ordet. Så var det också bestämt om dem. Men ni är utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett egendomsfolk, för att ni skall låta världen veta, vilka underbara gärningar han har gjort, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus, ni som förut inte var ett folk men nu är Guds folk. Ni levde utan hans barmhärtighet, men nu vet ni vad barmhärtighet är.

Kommentar

Nu följer en av de viktigaste konsekvenserna av dopet: Vi är vigda till det allmänna prästadömet. Inledningsvis kommer en maning att lägga bort ”all slags ondska och svek”. Det kunde röra sig om kriminalitet och grova laster. Sådant kunde nyblivna kristna ofta se tillbaka på. Men typiskt nog rör det sig också om fel som sitter djupt rotade i vår natur och som en kristen alltid får kämpa med: avunden, lusten att tala illa om andra eller framställa sig själv i en bättre dager. Ni är ju nyfödda barn, säger Petrus. Ni behöver evangeliets oförfalskade mjölk. Just det stället är ett starkt argument för dem som vill läsa detta brev som en förmaning till nydöpta. Men bilden av de nyfödda, som behöver mjölk i stället för stadig mat, används både av Paulus (1Kor 3:1f) och i Hebréerbrevet (5:12f), även om kristna som länge varit döpta och som borde ha kommit över barnstadiet. Här hos Petrus ligger huvudvikten på tanken om evangeliet som den rätta näringen, en förutsättning för den nödvändiga tillväxten. Va kristen behöver ”växa upp till frälsning”, som orden också kan återges. Frälsningen är inte en engångsupplevelse. Den är en process, i vilken en kristen har dragits in, men som inte är avslutad. Uttrycket ”smaka att Herren är god” är ett psalmscit (34:9).

Tillväxten skall ske genom gemenskap med Kristus. Här växlar nu Petrus över till en annan välkänd bild: Kyrkan är Guds tempel byggt på Kristus, den levande stenen, som förvandlar också oss till levande stenar. Och åter skiftar bilden: I detta Andens tempel är vi ett heligt prästerskap. Det ord som Petrus använder har ingenting att göra med prediko- och herdeämbetet i den kristna kyrkan. Det är inte fråga om apostlar, herdar, lärare eller ”äldste” (presbyterer – det ord som lever kvar i vårt ”präst”). Petrus använder ett helt annat ord, som betyder ”offerpräst” och som används om det levitiska prästerskapet i Gamla Testamentet, de som frambar offren i Jerusalemets tempel. De offren var nu avskaffade av Gud. De hade bara varit en förebild. Sen Kristus offrat sig själv har de ingen funktion. Nu finns det bara ett slags offer kvar: de andliga, lovoffren och offret av oss själva i tjänst åt Gud och vår nästa. De offren skall alla kristna bära fram. Sådana offer är aldrig fullkomliga och kan inte överskylla några synder. Det är bara för Kristi skull som Gud tar emot dem. Men som döpta kristna är vi alla vigda till denna vår ”andliga tempeltjänst”, som Paulus kallar den (Rom 12:1). Vi svenskar har lätt att blanda ihop begreppen, eftersom vi har kommit att använda ordet ”präst” både om det nytestamentliga herdeämbetet och om den gammaltestamentliga tjänsten som offerpräst. Men i Bibeln används det helt olika ord för dessa två saker, som hålls klart åtskilda. Det allmänna prästadömet har alltså ingenting att göra med prästämbetet.

Petrus tar fram två bibelord som talar om den dyrbara hörnstenen. Det ena är hämtat från Jesaja (28:16), det andra ur Psaltaren (118:22). Detta senare – om stenen som husbyggarna förkastade – hade Jesus själv använt på tempelplatsen som en varning till sina motståndare. Petrus hade upprepat det som en anklagelse när han stod inför Stora Rådet (Apg 4:11). Nu kombinerar han det med ännu ett ord från Jesaja (8:14) som talar om stenen som blev en stötesten. Det var ju just detta som skett under hans livstid: Kristus har blivit både en frälsningsklippa och en stötesten. Så var det bestämt av Gud. Här skulle vägarna dela sig och ”många hjärtans tankar uppenbaras” (Luk 2:35). De som tror är nu ”ett utvalt släkte” och ”ett konungsligt prästerskap”, alltså präster som har del i Kristi rike och får dela hans makt. Till deras heliga offertjänst hör också att de ”skall låta världen veta, vilka underbara gärningar han har gjort, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus”. Till det allmänna prästadömet hör alltså plikten att vittna om det som Gud gjort med oss. Världen skall veta, att vi är kristna och att vi är lyckliga över att vara det. Vi är ju Guds folk. Vi vet vad det är att ha rönt hans barmhärtighet. Åter tillämpar Petrus några ord som sagts om Israel (Hosea 1:6f, 2:23) på den kristna kyrkan. Det är vi som nu är egendomsfolket.

Att leva som kristen bland hedningarna (1 Petr 2:11–12)

Översättning

Mina älskade, ni är ju främlingar som inte skall stanna här. Därför uppmanar jag er att säga nej till de begär, som kommer ur er syndiga natur, de som för krig mot själen. Uppför er väl bland hedningarna. Om de på någon punkt utmålar er som brottslingar, så låt dem se era goda gärningar. Då kommer de att prisas Gud för de gärningarna på den dag då han söker dem.

Kommentar

I fortsättningen kommer nu en lång rad och regler, som åskådliggör vad det vill säga att leva som kristen och tar sikte på olika

grupper och situationer. Inledningen gäller alla. De påminns – som i brevets första början – om att de är främlingar på jorden. De är annorlunda. De får säga nej till mycket som för andra är självklart, därför att det växer fram ur vår gamla människöns önsknings. Därför blir de också illa sedda. Att de kristna beskyllades för vidunderliga laster bestyrks av romerska författare. Sämt förtal skall en kristen vederlägga med sitt handlande. Låt dem se era goda gärningar, säger Petrus. Då kommer de att prisas Gud för dem. Kanske inte nu, men ”på den dag då han söker dem”. Guds verk med en människa kan ta lång tid. Han bryter ner motståndet och okunnigheten bit för bit. Medlet är ofta goda gärningar, som görs av dem som blivit förtalade eller illa behandlade men svarar med små vänligheter och tjänster eller med att stilla göra sin plikt som om ingenting hänt.

Att leva som kristen i samhället (1 Petr 2:13–17)

Översättning

Underordna er all mänsklig ordning för Herrens skull, det må nu vara kejsaren som rikets herre eller landshövdingarna som hans utsända, som skall straffa missdådare och hedra dem som handlar rätt. Detta är Guds vilja: att ni med goda gärningar skall stoppa till munnen på dumma och okunniga människor. Ni är ju fria, men friheten har ni inte fått som en täckmantel för ondskan. Fria är ni som livegna hos Gud. Bevisa var man heder, älska era syskon i tron, frukta Gud, ära konungen.

Kommentar

Med ”all mänsklig ordning” menar Petrus alla de ordningar och myndigheter som får samhället att fungera. Grundsynen är lika positiv som hos Paulus (Rom 13). Gud vill att samhället skall finnas. Staten utför Guds vilja när den håller rätten vid makt. Fram till den stora förföljelsen under Nero hade de kristna i stort sett en god erfarenhet av den romerska rättsskipningen. Man har med skäl frågat, om ett stycke som detta hade kunnat skrivas senare. Här uttalas ju den bestämda övertygelsen att en kristen ingenting har att frukta från samhällets sida om han lever ett hederligt liv. Förföljelserna tycks komma från okunniga människor i den stora allmänheten, och dem skall man vederlägga genom det goda man gör. Till detta goda hör också att man fullgör alla sina skyldigheter i samhället. Visst är en kristen fri, men inte på världens vis. Fri är han som Guds barn, fri från skuld och straff, fri från fruktan och från tvånget att alltid tänka på sig själv och hålla på sitt eget. Men fri är han som Guds livegne, som tillhör Gud och tjänar honom. Friheten är alltså inte ett medel att hävda sig själv och sina intressen, inte heller en förevändning att slippa besvärliga plikter.

Att leva som kristen när man är underställd andra (1 Petr 2:18–20)

Översättning

Ni tjänare, underordna er era herrar och visa dem all respekt, inte bara de goda och hyggliga, utan också de vrånga. Ty det är gott inför Gud om någon med honom för ögonen bär sin plåga, när han får lida orättvist. Är det något berömvärt om ni finner en slagna när ni handlat illa? Men om ni visar tålmod när ni får lida för att ni handlat rätt, då är det något gott i Guds ögon.

Kommentar

Petrus vänder sig nu till tjänarna – eller ”husfolket”, som ordet egentligen betyder. Det var de underordnade i ett hushåll eller hos en hantverkare. De kunde vara fria, men oftast var de slavar. De får nu samma uppmaning som vi möter överallt i Nya Testamentet: att underordna sig. Det betyder att gå in under en Guds ordning, och det är en regel som gäller allt kristet liv. Man var väl medveten om vad det kunde kosta. Man kunde bli orättvist behandlad och få lida, fast man gjort rätt. Men också här gällde det att övervinna det onda med det goda. Jesus hade dragit upp grundreglerna redan i bergspredikan. Man skulle inte ge sig i strid med dem som gör en illa, utan vända andra kinden till och löna ont med gott. Det är den regeln som konsekvent tillämpas i Första Petrusbrevet. Svaret på förtal och förföljelse är goda gärningar. Man ska inte hårt mot hårt. Man lider hellre än man ger igen. Och under allt detta får man vara beredd att lida också för att man gjorde det som är rätt och gott.

Kristus som föredöme i lidandet (1 Petr 2:21–25)

Översättning

Detta är ni kallade till, eftersom Kristus själv led i ert ställe och efterlämnade ett exempel, för att ni skulle följa honom och vandra i hans spår. Han hade ingen synd gjort och något svek fanns inte i hans mun. När han blev smäddad svarade han inte med smädelser. När han led hotade han inte, utan överlämnade sin sak åt honom som dömer rättvist. Vara syndar bar han i sin kropp upp på korsets trä, för att vi skulle leva för rättfärdigheten, sen vi dött bort från synderna. Genom hans sår har ni blivit hela. Ni gick vilse som får, men nu har ni vänt om till honom som är era själars herde och vakar över dem.

Kommentar

En kristen är alltså kallad till lidande. Kristus själv är föredömet. När han tog på sig lidandet hellre än att slå ned sina motståndare – vilket han hade kunnat! – gav han oss ett exempel att följa. Ingen har lidit så oförskyllt som han. Han hade ingen synd gjort – till skillnad från oss andra. Han smädades men teg. Han torterades men hotade aldrig sina bödlar. Och detta hans lidande blev till en gränslös välsignelse. Det var våra syndar han bar – verkligen bar dem med sig i sin kropp – ända upp på korset, så att envar nu kan se på bilden av den korsfäste och tänka: Där, i hans plågade kropp, finns alla mina syndar. Det betyder två saker: Genom hans sår är vi belade. Allt är försonat. Men just därför skall vi nu leva för rättfärdigheten, med honom, och låta dödsdomen gå över vår gamla människa med all hennes själviskhet. Det är innebörden i det och det är vad en kristen dagligen får förverkliga. Det betyder också villigheten att lida utan att ge igen.

I den djupa utläggningen av innebörden i Jesu lidande som Petrus här ger, har han genomgående använt citat och vändningar ur Jesajas 53 kapitel med dess teckning av Herrens lidande tjänare. Vi kan undra över att han inte i stället använder uttryck och bilder, som är direkt hämtade ur passionshistorien eller ur hans eget minne. Men detta är typiskt för urkristendomen. Skriften var ju Guds eget ord. Den vittnade om Kristus. Man kunde inte skildra Frälsarens väsen och verk bättre än med Skriftens ord.

Det är också med ett citat från Jesaja som detta stycke slutar. Vi gick alla vilse som får. Ni gjorde det, säger Petrus. Han talar ju till omvända hedningar. Men så kan han tillägga: Nu har ni vänt om. Och sen kommer en karakteristik av Kristus som inte är lätt att översätta därför att den är dubbeltydig. Det heter att han är våra själars herde och ”episkopos”, ett ord som svenska blivit ”biskop”. I äldre översättningar står det också att Kristus är våra själars ”herde och biskop”. Men nu betyder ordet från början ”uppsyningsman” eller ”föreståndare”. I urkyrkan användes det om dem som ledde en församling (t ex i Fil 1:1). Petrus tänker väl här i första hand på Kristus som den gode herden, som är en vårdare och väktare för fåren. Men samtidigt får orden sin färg av det urkristna språkbruket. I urkyrkan fanns ju både ”herdar” och ”föreståndare”, och här får vi alltså en bild av Kristus som Kyrkans övers herde och episkopos.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Petrus första brev